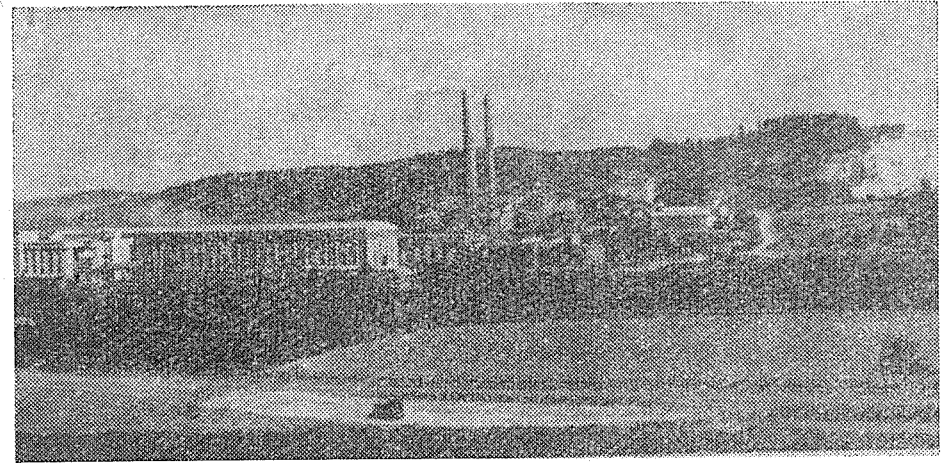

Sumbalova

ZPRAVODAJ

města Hranic a lázní Teplic n. B.

Pohled na n. p. Hranická cementárna a vápenice.

**ZVÝŠENOU PRACOVNÍ AKTIVITOU VSTRČÍČ
XV. SJEZDU KSČ!**

DUBEN 1976

Hranice k XV. sjezdu KSČ

Plenární zasedání MěstNV v Hranicích schválilo v prosinci 1975 celoměstský závazek na rok 1976 na počest XV. sjezdu KSČ s hodnotou díla 8,8 miliónu Kčs. Na splnění tohoto závazku přislíbili občané věnovat 280 tisíc brigádnických hodin. Celoměstský závazek je zaměřen na oblast politickovýchovné a kulturně společenské činnosti. V roce 1976 se uskuteční v Hranicích 1725 akcí politických, kulturních a společenských, zaměřených především na počest XV. sjezdu KSČ a k 55. výročí založení KSČ. Celoměstský závazek je podložen 76 socialistickými závazky podniků, závodů, škol, vojenských útvarů, organizací Národní fronty a občanských výborů.

První sobota, věnovaná práci na akcích Z, proběhla 28. února. Na výzvu MěstNV **nastoupilo 39 občanů**, jednak z obvodů občanských výborů č. 3, 4 a 6, jednak členů Českého svazu rybářů a pracujících ze závodu Mechanizace traťového hospodářství ČSD. Jejich pomoc přinesla **231 brigádnických hodin**.

Ze závazků hranických podniků uvádíme:

N. p. SIGMA má pro letošní rok plánovaný objem výroby vyšší o 10,2 procenta. Přesto pracující podniku ve svém celopodnikovém závazku slíbili, že rovnoměrným plněním úkolů státního plánu splní výrobu zboží nejpozději do 23. prosince a do konce roku 1976 vyrobí navíc zboží v hodnotě 650 tisíc Kčs, exportní zakázky dokončí už do 15. prosince. Produktivita práce se zvýší ve srovnání s plánem o 0,1 procenta, zlepšovací náměty ušetří 1,5 miliónu Kčs.

Pracující **n. p. Hranická cementárna a vápenice** ve svém celopodnikovém závazku přislíbili, že nad stanovený úkol roku 1976 vyrobí 2300 tun hydraulického pojiva, šest tisíc metrů tlakových osinkocementových trub, deset tisíc čtverečných metrů vlnité krytiny, tři sta tvarovek k eternitovým rourám a 160 tun hydraulického vápna. Přitom pracující cementárny sníží výrobní náklady, ušetří devizové prostředky převzetím úkolů investiční výstavby ve výrobě osinkocementových trub a pomohou upravit pracovní prostředí. Celkem přinese splnění závazku pracujících n. p. Hranická cementárna a vápenice hodnotu větší než 1,8 miliónu Kčs.

Soudruh Mojmir Dubský delegátem XV. sjezdu KSČ

V měsíci dubnu se uskutečnil XV. sjezd Komunistické strany Československa. Členem delegace Severomoravského kraje byl zvolen krajskou konferencí soudruh Mojmir Dubský, zaměstnanec n. p. Sigma Hranice.

Po jeho návratu z okresní konference KSČ nám odpověděl s. Dubský na několik otázek.

Soudruhu Dubský, jaký měla průběh okresní konference KSČ?

Naše okresní konference, stejně jako výroční členské schůze a celozávodní stranické konference, které proběhly v minulých měsících, byla součástí příprav XV. sjezdu KSČ. Z tohoto důvodu také měla vysoce pracovní charakter, který se udržel po celý průběh konference. Zúčastnili se jí delegáti ze všech základních organizací a odvětví národního hospodářství. Právě to umožnilo objektivně a ze znalosti situace posuzovat a hodnotit dosažené výsledky, klady, ale i nedostatky. Kritickému rozboru byly podrobeny zejména nedostatky, které se vyskytly hlavně v ekonomické oblasti. V tomto duchu hodnotila situaci a stav i diskuse, v níž vystoupilo celkem 34 soudruhů. Za CZV KSČ n. p. Sigma jsem vystoupil v diskusi i já s tím, jak naše organizace zajišťovala a rozvíjela ekonomickou propagandu a iniciativu pracujících. V diskusi jsem seznámil okresní konferenci také s tím, jak se náš podnik vyrovnal s úkoly 5. pětiletého plánu a jak je připraven na úkoly 6. pětiletého plánu.

Je radostné, že o jednání konference jevíli zájem nejen členové naší strany, ale i ostatní pracující našeho okresu.

Jaké hlavní úkoly byly vytyčeny okresní konferenci strany?

Ve stranické oblasti bude nutné i nadále upevňovat vedoucí úlohu KSČ, rozšiřovat spojení strany se všemi pracujícími, vysvětlovat jim hlavní úkoly a cíle naší politiky, v současné době to budou úkoly XV. sjezdu strany.

Soustavně upevňovat jednotu strany, zejména jednotným výkladem usnesení všech stranických orgánů. K této jednotě bude přispívat soustavné studium marxismu-leninismu každým členem strany v roce stranické výchovy. Konference dále uložila všem stranickým organizacím soustavně pečovat o růst strany. Při přijímání nových členů dbát o zachování třídního složení strany, tzn., že nové kandidáty budeme přijímat převážně z řad mladých dělníků. V tomto směru musíme zaměřit i naši výchovnou práci.

V ekonomické oblasti musíme těžiště své práce zaměřit pochopitelně na plnění úkolů šestého pětiletého plánu. Okresní konference vytyčila i řadu dalších úkolů na úseku zemědělském, v bytové výstavbě, kultuře, v oblasti služeb apod.

Ke krátkému rozhovoru se s. Dubským je možno dodat, že naše komunistická strana má všechny předpoklady soustředit úsilí na další zkvalitňování činnosti, na zdokonalování forem a metod práce. Je vnitřně pevná, její řady jsou jednotné, je v ní zakotveno — jak to také potvrdily krajské konference — odhodlání splnit co nejlépe úkoly XV. sjezdu.

Z Městského národního výboru v Hranicích

Socialistická soutěž občanských výborů v roce 1975

Socialistická soutěž občanských výborů MěstNV v Hranicích probíhala v roce 1975 podle schválených kritérií, že zahrnovaly činnost politickoorganizátorskou, činnost kulturně výchovnou, zejména práci s mládeží, kulturní a sportovní činnost, přednášky a besedy a jiné akce zaměřené na společenský život občanů. Při hodnocení budovatelské činnosti byl hlavní důraz kladen na podíl občanských výborů na akcích „Z“ a budování nových hodnot životního prostředí, zvláště chodníků a zeleně.

Socialistické soutěže se zúčastnilo všech dvacet občanských výborů ve městě, jež byly rozděleny do dvou skupin na sídlištní občanské výbory a ostatní.

Podle všech dostupných podkladů a materiálů předložených občanskými výbory soutěžní komise stanovila toto pořadí občanských výborů v socialistické soutěži a výši odměn pro ně:

a) Sídlištní občanské výbory:

1. místo: **občanský výbor č. 4** (předseda Josef Šampalík), získal putovní standardu a odměnu 6000 Kčs,
2. místo: **občanský výbor č. 17** (předseda Oldřich Valenta), odměna 500 Kčs,
3. místo: **občanský výbor č. 7** (předseda Josef Hadaš), odměna 400 Kčs.

b) Ostatní občanské výbory:

1. místo: **obč. výbor č. 2** (předseda Miroslav Kaštyl), získal putovní standardu a odměnu 600 Kčs,
2. místo: **obč. výbor č. 11** (předseda ing. Fr. Prokop), odměna 500 Kčs,
3. místo: **obč. výbor č. 3** (předseda Radoslav Zdražil), odměna 400 Kčs,
4. místo: **obč. výbor č. 12** (předseda Alois Klipec), odměna 300 Kčs,
5. místo: **obč. výbor č. 1** (předseda Václav Číhal), odměna 200 Kčs,
6. místo: **obč. výbor č. 9** (předseda Josef Koudelka), odměna 100 Kčs.

V lednu 1976 byly ustaveny **občanské výbory v integrovaných obcích:**

občanský výbor č. 21: Drahotuše, tzv. lipnická část, předseda Leopold Němeček,
občanský výbor č. 22: Drahotuše, tzv. hranická část, předseda vlastimil Hilscher,
občanský výbor č. 23: Slavíč, předseda Jan Strílka,
občanský výbor č. 24: Valšovice, předseda Josef Kočajnar,
občanský výbor č. 25: Uhřínov, předseda Adolf Červek,
občanský výbor č. 26: Středoletí, předseda Vladimír Červek,
občanský výbor č. 27: Teplice nad Bečvou, předseda Jan Oplatek.

Soutěžní komise doporučila, aby také občanské výbory v integrovaných částech Hranic se zapojily do socialistické soutěže.

27. plenární zasedání MěstNV v Hranicích se koná ve středu dne 21. dubna 1976 v novém vojenském klubu v ulici Kpt. Jaroše v 15 hodin odpoledne.

Program:

Hospodářské výsledky a finanční zhodnocení rozpočtu MěstNV za rok 1975. Stav a úroveň poskytovaných zdravotnických a sociálních služeb. Hodnocení komise místního hospodářství, obchodu, dopravy a cestovního ruchu a bytové komise MěstNV.

Politickoorganizační zabezpečení 28. řádného plenárního zasedání MěstNV.

Rudé standarty technickým službám a domovní správě

Pracovníci **Technických služeb města Hranic** získali za výsledky v rozvoji socialistické soutěže a za plnění hospodářských úkolů roku 1975 opět **RUDOU STANDARTU ONV a Okresní odborové rady v Přerově**.

O údržbu 43 hektarů zelených ploch ve městě se staralo osm pracovníků Technických služeb. Kromě jarního a podzimního úklidu vysadili v letním období 52 tisíc květin, na podzim 28 tisíc květin, v sídlištích a na jiných místech umístili 95 květinových váz. Pravidelně prováděli sečení trávníků, rozmístili další lavičky. Dobře také reagovali na výzvu vlády ČSR a ÚV Národní fronty na rozšiřování a ochranu zeleně. O čistotu města se stará 11 pracovníků, kteří za pomoci čistících a kropících vozů pečují o 32 kilometrů komunikací. O údržbu městských komunikací a chodníků se staralo pět pracovníků. Hlavním úkolem bylo zajistit bezprašný povrch vozovek. V roce 1975 bylo na rekonstrukce vozovek vynaloženo 4,5 miliónů Kčs a na úpravy chodníků 450 tisíc Kčs. Tři pracovníci pečovali o 1590 svítidel veřejného osvětlení, na něž bylo vynaloženo 642 tisíc Kčs. Tři pracovníci s jedním KUKA vozem odváželi pevné odpadky z 5200 popelnic. Odvoz odpadků se prováděl nejen v městě Hranicích, ale i v Drahotuších, v Teplíčkách nad Bečvou, Klokoči, Hrabůvce a v Opatovicích. V socialistické soutěži byly zapojeny čtyři kolektivy BSP. Při plnění socialistických závazků nad rámec pracovních úkolů odpracovali pracující technických služeb 3794 hodin a vytvořili dílo v hodnotě 285.674 Kčs. Vyznamenání Rudou standardou a tradice socialistického soutěžení zavazují, a tak na počest XV. sjezdu KSČ vyhlásili závazek, že se jako kolektiv budou podílet na vzorném provedení jarního úklidu, odpracují mimořádnou směnu a budou i nadále uskutečňovat výzvu vlády ČSR a ÚV Národní fronty k rozšiřování a ochraně zeleně účelnou výsadbou dřevin a květin.

Také **Domovní správě Hranice** byla za výsledky roku 1975 udělena v socialistické soutěži bytových organizací v okrese **putovní Rudá standarda ONV a Okresní odborové rady v Přerově**. Hranická domovní správa splnila hlavní ukazatele hmotného a finančního plánu na rok 1975. Stav bytového majetku se v průběhu roku 1975 zvýšil zejména o obytné bloky v sídlišti SLAVIA I ve třídě 1. máje se 120 byty, takže koncem roku 1975 hranická domovní správa pečovala o 251 domů a 1892 byty a 111 nebytovými jednotkami. Rozšířen byl i strojní a vozový park. Na opravy bytového fondu bylo vynaloženo v roce 1975 celkem 5,5 miliónu Kčs. Z toho pracovníci Okresního stavebního podniku, závod Hranice,

provedli opravy za tři milióny Kčs, pracovníci vlastní údržbářské čety uskutečnili opravy v hodnotě 1,6 miliónu Kčs. Roční plán oprav byl překročen o téměř čtyři procenta. Celkového objemu oprav za období páté pětiletky se podařilo díky úsilí všech pracovníků dosáhnout už v srpnu 1975. Velká pozornost byla rovněž věnována opravám a údržbě kotelem a zásobování palivem. Také u materiálových nákladů se dosáhlo úspory. Iniciativa pracujících domovní správy byla zaměřena hlavně na dosažení příznivých hospodářských výsledků posledního roku páté pětiletky. Hodnota celopodnikového socialistického závazku pro rok 1975 ve výši 96 tisíc Kčs byla několikanásobně překročena, když bylo dosaženo celkové hodnoty téměř půl miliónu Kčs. Je to především výsledek překročení plánu oprav a snížení materiálových nákladů. Také individuální závazky 52 pracovníků domovní správy byly překročeny téměř o polovinu.

K 1. lednu 1976 byla hranická Domovní správa sloučena s Domovní správou v Potštátě a hranická Domovní správa získala statut **Podnik bytového hospodářství města Hranic**.

LN

Počet obyvatel města Hranic v roce 1975

Podle údajů oddělení Českého statistického úřadu v Přerově mělo město HRANICE k 1. lednu 1975 celkem 13.353 obyvatel.

V roce 1975 se v Hranicích **narodilo** 154 chlapců a 125 děvčat, celkem **279 dětí**, **zemřelo** 65 mužů a 65 žen, celkem **130 osob**, takže **přirozený přírůstek činil 149 osob**.

V roce 1975 se do Hranic **přistěhovalo** 301 mužů a 294 žen, celkem **595 osob**, **vystěhovalo** se 175 mužů a 202 žen, celkem **377 osob**, takže **stěhováním přibýlo 218 osob**. Celkový **přírůstek činí 367 osob**. **K prosinci 1975 mělo město HRANICE 13.720 obyvatel**, z toho 6.643 mužů a 7.077 žen.

V roce 1975 bylo v Hranicích uzavřeno 131 sňatků. Uvedený počet zahrnuje jen město HRANICE bez obyvatel integrovaných obcí.

Podle posledního sčítání lidu ke dni 1. prosince 1970 měly připojené obce tento počet obyvatel:

Velká — 602 osob,	Valšovice — 152 osob,
Lhota — 82 osob,	Uhřínov — 85 osob,
Drahotuše — 1.745 osob,	Středolesí — 115 osob,
Slavíč — 322 osob,	Teplice nad Bečvou — 316 osob.

L. Novotný

Budujeme město zeleně a květů

Za uplynulých deset let přibýlo v našem městě mnoho stovek metrů zeleně, vysázelo se tisíce stromů a květin. Zelené plochy jsou bohatší o lavičky, květinové vázy aj. Na rozšiřování a udržování zeleně se vynakládá také mnoho finančních prostředků. Vždyť jen v roce 1975 si vyžádalo udržování zeleně asi 650 tisíc Kčs. Po této stránce naše město a organizace technických služeb nastoupily správnou cestu. Čeká nás ještě řada problémů, které jsme ve spolupráci s občanskými výbory, organizacemi a školami schopni řešit a postupně uskutečňovat již dávno vyčené heslo:

„Budujeme město zeleně a květů“.

Především však je třeba naučit se dívat na zeleň jako na bezpodmínečně nutné vybavení města jako se díváme na kanalizaci, komunikaci či obchodní síť. Musíme vidět, že nová zeleň je živá, že roste a bude teprve za desítku let pomáhat plně v boji proti hluku a prachu a vytvářet krásné zákoutí pro odpočinek a hry dětí. Naše město má dnes více než 43 hektarů zelených ploch. Ročně vysazujeme asi 83 tisíc květin, rozvážíme dvě stě lavic, budujeme dětská pískoviště a zařízení pro hry. Z rozpočtu údržby se věnuje víc než 80 tisíc Kčs na nákup nových dřevin na dosazování.

Z toho výčtu úkolů a problémů vysvítá, že dotvářet životní prostředí nezávisí jen na pracovnících technických služeb, ale často i na lidech, kteří v městě bydlí. Jarní úklid, který se pečlivě připravuje, bude vyžadovat nejen dobrou organizátorskou práci a operativnost technických služeb, ale také iniciativou samých občanů, kteří by se měli s každým metrem zeleně či chodníku opravdu pomazlit a provést takový úklid, na jaký jsme zvyklí v našich domovech. Vždyť stačí pohled z okna a cítíme potřebu přiložit ruku k rýči či hrábím, a tak rozhodnout o vzhledu našeho okolí.

Námětů je mnoho, kde začít? — Myslíme si, že kritická situace je vždy v centrech našich sídlišť a na plochách, které jsou často narušovány překopy, stojícími auty, skládkami. Je potřeba, abychom jednotně vyhrabali trávníky, odvezli nečistoty, odplevelili chodníky, květinové záhony, ošetřili dřeviny.

Mnoho občanů nám dává náměty, kde by měly kvést růže, vonět lípy. Jinými slovy vytváří se zde poetická nálada; ano, měly by kvést a třeba i pokvetou, ale je nutné otázku vlastního životního prostředí vzít do svých rukou, změnit poezii v prózu a naplnit motto z Výzvy vlády ČSR a ÚV Národní fronty: „... ať péče o zeleň se stane trvalým zájmem každého z nás, celé naší socialistické společnosti... Chraňme životanosnou zeleň, nepřipustíme její ničení, netrpme vandalismus... Rozvíjíme širokou a cílevědomou iniciativu na ochranu zeleně, její trvalé ošetřování, udržování!“

S tímto rozhodnutím nastupujeme do jarního úklidu!

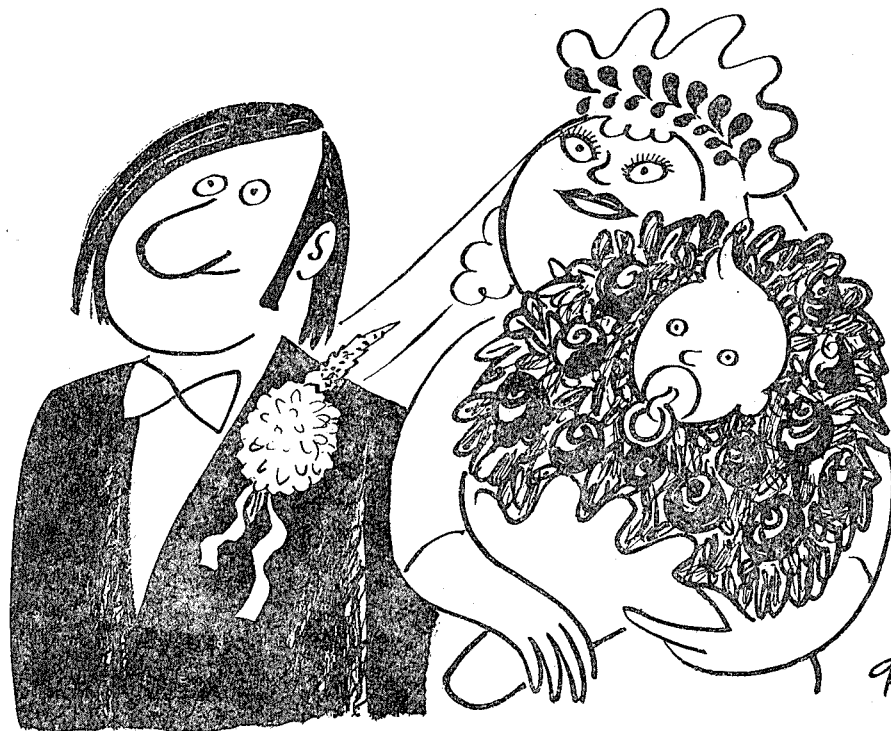
Milan Neuvirth, pracovník TS

Úspěchy malíře Jaroslava Popa

Populární malíř — karikaturista **Jaroslav POP**, z jehož díla přinášíme novou ukázkou, zaznamenal v minulém roce několik úspěchů na výstavách v zahraničí.

V květnu 1975 byla v **Aténách v Řecku** uspořádána výstava antifašistických karikatur. Jaroslav Pop tuto výstavu obeslal třemi kresbami, pranýřujícími fašistický režim v Chile. Jednou kresbou byl také zastoupen na **Nasredinově festivalu humoru v Istanbulu v Turecku**, šest kreseb zaslal na tradiční festival kresleného humoru v italské Bordighere. Kresby Jaroslava Popa byly rovněž vystaveny na přehlídkách kresleného humoru v **Skopji a v Ljublani v Jugoslávii**. Některé vystavené kresby, mezi nimi i satirické obrázky Jaroslava Popa byly reprodukovány v makedonském časopise *Osten* a v chorvátském časopisu *Pavliha*. S kresbami Jaroslava Popa se v loňském roce mohli seznámit také čtenáři sovětských časopisů *Karikatury* a *Dadzis* a polského humoristického a satirického časopisu *Szpilky*.

V měsíci březnu 1976 probíhala výstava politické karikatury a kresleného humoru a satiry Jaroslava Popa v pedagogické škole v Přerově. Byly zde zastoupeny jeho práce z posledních let, z nichž mnohé byly zveřejněny v našich časopisech. V současné době je výstava přenesena do galerie **DÍLO** v Přerově.

Grafika Ladislava Vlodka

Akademický malíř a grafik **Ladislav VLODEK** v roce 1975 vystavoval dvakrát v zahraničí.

Na pozvání **MUZEU de OVAZ v severním Portugalsku** poslal své grafické práce na reprezentační výstavu exlibris, na níž byli zastoupeni grafici z celého světa Z ČSSR se zúčastnilo patnáct předních grafiků, v katalogu výstavy byly otištěny dvě exlibris Ladislava Vlodka.

Na podzim 1975 byl pozván také k účasti na mezinárodní výstavu exlibris v **Janově v Itálii**, kam poslal šest nových knižních značek.

V současné době připravuje Ladislav Vlodek kolekci knižních značek pro světovou soutěž exlibris v Lisabonu v Portugalsku, jež bude probíhat v červnu 1976.

L. Novotný

Z galerie hranických výtvarníků 19. století

PhDr. Bohumír INDRA

Gallašův synovec, sochař a řezbář Jan Sumbal (1808—1832)

Hranický obrozenský spisovatel historik města Josef H. A. Gallaš (1756—1840) měl osm sester, z nichž čtyři zemřely v dětství, ostatní se všechny provdaly v Hranicích. Nejstarší Cecilie se vdala za soukenického mistra Františka Řehulu, druhá Terezie za soukenického mistra Leopolda Šerého, třetí Kateřina za souseda Leopolda Kellera. Nejmladší ze sester Karolina (nar. 1770) se vdala r. 1793 za soukenického mistra Václava Sumbala, který měl domek v tehdejší Čaputově ulici čp. 381. Tento dům podnes stojící (dnes ulice Komenského) převzal od svého otce soukenického mistra Jiřího Sumbala. Z manželství vzešlo šest dětí, tři synové František, Karel a Jan a tři dcery Františka, Josefa a Anna. Jejich matka Karolina Sumbalová zemřela však již 1. ledna 1814 ve věku pouhých 43 let. Gallaš zapsal o své sestře v rukopisném „Upamatování na moje krevní a jiné přátele, na moje dobrodince a jiné známé“, sepsaném r. 1819 — „Karolinka, ta ze všech sester nejlepšího muže dostala, který jí v ničem neublížil, však ale pro chudobu velkou a svou vlastní chorobu, kteráž skoro 11 let trvala, veselých dní neměla. Ona tak ticho usnula, že se žádný její smrti nenadál.“ Nejmladší její **syn Jan, narozený 17. dubna 1808**, měl pouhých šest let, když ztratil matku. Domácnost otcovu vedla po smrti matky nejstarší jeho dcera Františka, tehdy 17letá, oba starší synové, 15letý František a 14letý Karel pomáhali pak otci v řemesle. O nejmladšího sirotek Jana, svého synovce, projevil zájem Gallaš, protože chlapec už od školních let měl velkou zálibu v kreslení a řezbářství. Gallaš ho vzal do své výtvarnické školy, a poněvadž jiných prokazoval velké nadání a měl vynikající výsledky, naláhal na otce, aby dal chlapce učit sochařství a řezbářství do Vídně, kde by mohl navštěvovat také akademii výtvarných umění.

Mladý Sumbal byl už před odchodem do Vídně dobrým kreslířem a řezbářem. Prokazují to např. jím provedené obrázky, jimiž vyzdobil r. 1826 knihu rožnátních zpěvů hranického farního kostela, kterou v letech 1825—1826 krasopisně napsal soukenický mistr a písař soukenického cechu Peregrin Pešl. Na Gallašovo nalá-

hání vypravil Václav Sumbal v polovině dubna 1827 18letého syna do Vídně na učení sochařství a řezbářství. Gallaš mu dal s sebou doporučující list pro lektora jesuitské koleje ve Vídně s prosbou o pomoc a dohled na venkovského chlapce v cizím velkoměstě. V květnu psal Sumbal Gallašovi, že je už v učení u dobrého mistra řezbáře. Gallaš byl šťasten, že vše jde k dobrému konci. Sumbal však v listopadu vážně onemocněl a ležel po tři týdny zcela opuštěn v nemocnici Milosrdných bratří ve Vídně. Jeho úzkostné dopisy o nebezpečí smrti, jimiž se loučil s bratrem a přáteli, polekaly Gallaše a způsobily otci starost a obavy. Nakonec se však jinoch uzdravil a nastoupil opět do učení k novému mistru řezbářskému Josefu Rohemu v Gumpoldendorfu, u něhož se patrně také vyučil. Na Akademii se však nedostal, protože mistr mu pro ztrátu času pravidelnou návštěvu nedovolil. V květnu 1830 se Sumbal po tříletém pobytu ve Vídně vrátil do Hranic. Gallaš měl ze synovce velkou radost a psal o tom hned svému příteli, malíři a profesorovi architektury Lvovské univerzity Ignáci Chambrezovi „Můj vnuk (Gallaš důsledně užívá místo synovec) se vrátil z Vídně s dobrým atestem od mistra řezbářského. Než ale akademického nepřinesl, protože mistr málo mu času přál ten ústav navštěvovati.“

Mladý umělec, tehdy 22letý tovaryš řezbářský, si zařídil **sochařskou a řezbářskou dílnu v otcovském domě v Čaputově ulici čp. 381**. Jednou z prvních velkých zakázek, jíž mohl prokázat své schopnosti a umění, mu poskytl jeho bratranec — rovněž Gallašův synovec František Šerý (1784—1841), tehdy administrátor a později farář v Lešné u Valašského Meziříčí. Šerý dal r. 1830—1831 kostelu v **Lešné** novou vnitřní výzdobu. Dal zhotovit nový hlavní oltář, který vytvořil, postavil a vyštáfroval hranický Sumbal za 406 zlatých 55 kr. Za nový malovaný obraz sv. Michala bylo zapláceno 64 zl. 30 kr. Podrobnější popis sochařské a řezbářské práce Sumbalovy je nepochybně dochován v rejstříku počtu léšenského kostela. Další větší práce, o níž víme z pozůstalostního spisu, byla sochařská a řezbářská práce na oltáři kostela ve **Stříteži nad Ludinou**. Také o ní se najdou podrobnější údaje v kostelních účtech. Nepochybně se najdou i další doklady o Sumbalových pracích v letech 1830—1832, o nichž zatím nevíme.

Sumbal trpěl zřejmě nějakou chorobou po matce, jíž se narodil, když byla sama již těžce nemocná. Nasvědčují tomu i jeho úzkostné dopisy v Vídně. Zádumčivý a samotářský mladý muž spáchal 1. října 1832 bez jakéhokoliv vysvětlení otci a sourozencům sebevraždu ve své dílně v otcovském domě. Farář Šerý ve své zprávě o pořízení nové výzdoby kostela v Lešné zapsal o Sumbalovi: „Byl počestný mládenec, který větším dílem naturalista jsa, ve Vídně se tomu dále povyučil. On se potom za rok snad z těžké mysli v domě otce svého ve svém veřtatu oběsil. Pořádný mládenec byl. Prý měl do jednoho kostela zhotovit zlého ducha.“ I Gallaš věřil těmto pověstem a uvádí toto vysvětlení. Sumbalovi přátelé prý mu poradili, když se jich dotazoval, jak by měl „zlého ducha“ vypodobnit, že to nejlépe pozná, když se sám oběsí. Z pozůstalostního spisu, sepsaného 3. října, se dovídáme o skromném vybavení jeho dílny, v níž měl 2 ruční pilky, 1 veřtad, 26 dlátek všelikého druhu, 4 hrubá dláta, 1 rašplí, 2 pilníky, 1 šnicar, vše v hodnotě 2 zlatých 7 kr. Zinventované jeho šatstvo pozůstávalo z 1 geroku (dlouhého vycházkového kabátu) kávové barvy, 1 spodků (kalhot) vlněných černé barvy, 1 vesty pikované žluté, 1 kulatého klobouku, 2 košil a 1 starých bot telecích. Soupis nám umožňuje nejen představu, jak mladý sochař chodil oblečen, ale prokazuje současně chudou vybavenost jediného oblečení chudších vrstev hranického obyvatelstva. Skromný majetek připadl otci, který zaplatil pohřeb a ostatní výlohy.

Chalupu čp. 381 převzal pak po smrti Václava Sumbala (*1833) mladší syn Karel, kdežto starší syn František dostal od otce druhou chalupu čp. 449, otcem nově postavenou. Také sousední chalupu čp. 382 v Čaputově ulici drželi tehdy Sumbalové, a to Karel (+1828) a po něm jeho syn rovněž Karel (+1864). Jeho vnuk Stanislav Sumbal (*1893) žije v tomto domě podnes. Povědomí o tragické

smrti mladého sochaře a řezbáře Jana Sumbala se v rodině Sumbalů udrželo až po naše dni.

Smrt mladého Sumbala byla těžkou ranou pro již churavého Gallaše, tehdy 76 letého, který spoluvytvářel životní osudy nešťastného synovce a kladl do něho velké naděje jako pokračovatele výtvarných vloh svého otce sochaře a řezbáře Františka Gallaše (1723—1795) i svých vlastních. Mladý Sumbal patřil z příbuzenstva Gallašova spolu s Františkem Šerým, kterého se Gallaš rovněž ujal a umožnil mu vyšší vzdělání, k lidem mu nejbližším, s nimiž si rozuměl, kdož měli porozumění pro jeho výtvarnické a umělecké záliby a snahy. Ani Šerý však Gallaše dlouho nepřežil a zemřel hned příštího roku 1841 po smrti Gallašové.

Prameny a literatura:

Matriky města Hranic a Lešné u Val. Meziříčí, Státní archiv v Opavě, Gruntovní knihy města Hranic, Státní archiv Opava, pracoviště Janovice. Velkostatek Hranice, pozůstalostní spisy, tamtéž.

Pozůstalost J. H. A. Gallaše, Státní archiv Opava, pracoviště Olomouc.

Rkp. kroniky Sivého, sign. 276, Státní archiv v Brně.

Sdělení p. Stanislava Sumbala v Hranicích.

B. Vybíral: Gallašova péče o mladé hranické adepty umění, Záhorská kronika, roč. 1940/1941.

Ludvík Novotný

Památce učitele Vojtěcha Bartovského

Mezi postavy hranických učitelů, kteří se trvale zapsali do vědomí Hraničanů, patří Vojtěch Bartovský.

Narodil se právě před sto lety 3. dubna 1876 v Bolevci v okrese Plzeň. Jeho otec Martin Bartovský byl v Bolevci rolníkem. Vojtěch Bartovský po studiu čtyř tříd české reálky absolvoval v roce 1896 učitelský ústav v Plzni. O dva roky později 1896 získal vysvědčení o učitelské způsobilosti. 15. května 1900 se stal odborným učitelem pro měšťanské školy. Působil jako zatímní vyučitel ve Žďáře v Čechách, v Křimicích a v Plzenci a odtud byl povolán počátkem roku 1900/1901 školským spolkem Gallaš do Hranic na českou měšťanskou školu, zřízenou nedlouho předtím v roce 1897. Zprvu působil jako výpomocný učitel, když však ve škol. roce 1902/1903 se hranická škola stala veřejnou, výnosem zemské školní rady z 27. února 1903, byl jmenován definitivním učitelem. 20. května 1902 uzavřel sňatek s Bedříškou, dcerou nadučitele Josefa Rýpara v Hustopečích.

Jako učitel byl Vojtěch Bartovský charakterizován jako člověk vysoké inteligence a vynikajících schopností. Byl pilný, toužil po dalším vzdělání a škole rád sloužil. Vyučoval češtině, zeměpisu a dějepisu, podle potřeby i zpěvu a tělesné výchově a byl správcem žákovské knihovny. Současně na pokračovací škole průmyslové v Hranicích vyučoval písemnostem a počtům. Na tehdy německém gymnáziu v Hranicích studovalo hodně českých žáků, pro které byl zaveden český jazyk jako nepovinný předmět. Styk českých žáků s učitelem Vojtěchem Bartovským vedl k tomu, že si ho u ředitelství gymnázia vyžádali za učitele češtiny. Vojtěch Bartovský vyučoval českému jazyku na hranickém gymnáziu po dva školní roky v letech 1904—1906. V dalším roce se už výuky na gymnáziu vzdal pro nemoc.

Vojtěch Bartovský měl od počátku svého působení v Hranicích živý zájem o regionální dějiny a vlastivědu. Projevilo se to i v jeho školní práci. Tak ve

školním roce 1902—1903 mezi tématy 45 písemných úloh z jazyka českého v 1.—3. třídě chlapecké měšťanské školy najdeme 21 témat z historie i současného života Hranic a nejbližšího okolí. Podle témat je zřejmé, že vedl žáky k zájmu o současný život ve městě, např. o hranické školství, o průmysl, o zaměstnání obyvatel aj.

Také jeho krátké působení na hranickém gymnáziu zanechalo u žáků trvalé stopy, jak někteří z nich uvádějí ve svých vzpomínkách. Vojtěch Bartovský si získal oblibu zejména proto, že s nimi probíral moderní proudy v české literatuře. Pro nedostatek času sám přednášel jen nejdůležitější kapitoly, o ostatní látku nechával referovat starší studenty v podobě fečnických cvičení. Žákům ponechával volnost ve výběru témat, individualitu žáků respektoval i při písemných pracích, zadával aspoň dvě témata. Žákům také imponovala jeho knihovna, v níž měl díla moderních českých spisovatelů, nejen beletrii, ale i spisy naučné. Po přelití přestávce vedl už zase on české studenty k maturitě z českého jazyka.

Přes náročnou práci ve škole věnoval se hned po příchodu do Hranic vlastivědné činnosti. Už ve výroční zprávě chlapecké a dívčí měšťanské školy v Hranicích za školní rok 1901—1902 uveřejnil článek: „Některé ukázky z topografického obrazu Hranicka“. Ve školní zprávě téže školy za školní rok 1902—1903 je uveřejněna stať Vojtěcha Bartovského „Z praehistorie Hranicka“. Podal v ní obraz nejstarší minulosti Hranicka hlavně podle článků Fr. Přikryla v Záhorské kronice a horlil pro zachování starobylých památek jako dokladu slavné národní minulosti.

Právě před 70 lety v roce 1906 vydal rozsáhlou publikaci „HRANICE — statisticko-topografický a kulturně historický obraz spolu s úplným adresářem. Práce věnovaná památce Jurikově a Gallašově přinášela údaje z nejrůznějších oblastí hospodářského a kulturního života. Stať z hranické historie byly od té doby již doplněny novými poznatky, trvalou hodnotu mají shromážděné údaje o stavu města v době vydání publikace, tj. z počátku 20. století. Samostatně vydal V. Bartovský v témže roce 1906 „Plán města Hranic“ s tabulkou vzájemné vzdálenosti všech obcí politického okresu hranického. Čistý výtěžek byl určen pro založení nadace pro školský spolek Gallaš. V roce 1907 vydal topograficko-historický obraz Hranic v jazyce německém pod názvem „Mährisch Weisskirchen“.

V roce 1908 vydal Vojtěch Bartovský brožuru „Rozvoj národního školství vůbec a na Hranicku zvláště“. V publikaci podal vývoj obecného školství od roku 1769, podrobně se zabýval obdobím od roku 1848 do své doby. Zmiňuje se o školských zákonech, školských úřadech, o zřízení měšťanských škol aj., v druhé části uveřejnil přehled o českých i německých školách v hranickém okrese podle stavu 1. ledna 1908. Publikace vyšla v roce 1908 i v druhém vydání. Všechny uvedené publikace vydal Vojtěch Bartovský vlastním nákladem a tiskem Družstva knihtiskárny v Hranicích.

Posledním dílem Vojtěcha Bartovského je „HRANICKÝ OKRES“ vydaný jako 20. svazek „Vlastivědy moravské“ nákladem Muzejního spolku v Brně v roce 1909. V první části obsahovala práce všeobecný přehled o poměrech zeměpisných, hospodářských a kulturních v okrese, v druhé části jsou údaje o jednotlivých obcích. Dílo vzniklo za přispění mnoha spolupracovníků, hlavně učitelů ve venkovských obcích. Kromě této práce připravoval také místopis okresu fulneckého, práci však již nedokončil.

Učitel Vojtěch Bartovský neměl pevné zdraví, už ve škol. roce 1905—1906 měl v dubnu zdravotní dovolenou. Také v každém dalším školním roce býval nemocen. V červnu 1909 dostal dovolenou na cestu do Prahy k odbornému lékaři a do konce školního roku 1908—1909 se už do školy nevrátil. Ve školním roce 1909—1910 mu byla udělena zdravotní dovolená od počátku února 1910, jeho zdravotní stav se však zhoršil natolik, že 20. března 1910 podlehl vleklé plicní chorobě.

Působení učitele Vojtěcha Bartovského v Hranicích bylo zhodnoceno stručně v Hlasech v Pobečví 26. března 1910. V témže časopisu 2. dubna 1910 věnoval

obširnou a velmi pochvalnou vzpomínku na působení učitele Vojtěcha Bartovského na hranickém gymnáziu student Bohuš Vybíral (pozdější ředitel Studijní knihovny v Olomouci).

Prameny a literatura:

Matriky MěstNV v Hranicích,
Kronika chlapecké a dívčí měšťanské školy v Hranicích (údaje poskytli ochotně okresní archivář dr. Ivan Krška)
Zpráva chlapecké a dívčí měšťanské a pokračovací školy průmyslové v Hranicích za škol. rok 1902—1903,
Hlasy pobečví, roč. XIII., 1910,
Padesát let měšťanských škol v Hranicích 1897—1947, Hranice 1947,
Sborník 51 let prvního gymnázia v Hranicích 1871—1922, Hranice 1937.

DROBNÉ ZPRÁVY

Z KLUBU FILATELISTŮ V HRANICÍCH

V první polovině února 1976 se konala v rámci družby československých a sovětských filatelistických svazů na počest XXV. sjezdu KSSS výstava poštovních známek VOLGOGRADE—OSTRAVA, uspořádaná ve Volgogradě. Námětový exponát Adolfa KOUKALA z Hranic IV. Drahotuš „Opeřenci světa na poštovní známce“ byl oceněn stříbrnou medailí a věcnou cenou Svazu sovětských filatelistů.

Výstavu navštívila delegace Svazu českých filatelistů, ve které byl Adolf Koukal jako místopředseda ústředního výboru a Josef Hoffman jako tajemník Svazu českých filatelistů. Delegace byla přijata předsedou oblastního výboru Svazu sovětsko-československé družby a zúčastnila se zahájení výstavy, jež proběhlo za velké účasti veřejných činitelů a obecnostva. Čs. delegace rovněž položila věnec k pomníku hrdinných obránců Volgogradu a prohlédla si město a jeho pamětihodnosti.

Klub filatelistů v Hranicích pořádá pravidelné schůzky každou druhou a čtvrtou neděli v měsíci v místnostech Klubu důchodců v Hranicích, v ulici Na náspech od 9 hodin dopoledne. V měsíci dubnu 1976 se tedy schůzky budou konat 11. a 25. dubna.

Klub mladých filatelistů pořádá pravidelné schůzky každý pátek od 16. hodin odpoledne v Městském domě pionýrů a mládeže v ulici Sovětské armády.

Po zimní přestávce je v **Muzeu Moravské brány od 1. dubna 1976** opět přístupna „**FAJÁNS A KAMENINA**“ s bohatými ukázkami habánské fajánse, lidové moravské a české kameniny a výrobků hranické dietrichštejnské manufaktury na fajáns. Výstavní prostory v budově muzea v Janáčkově ulici č. 1 jsou přístupny vždy v neděli dopoledne a ve středu odpoledne.

PUBLIKACE

prom. hist. M. Jaškové, univ. prof. PhDr. L. Hosáka a PhDr. B. Indry

DĚJINY MĚSTA HRANIC (I. díl)

je možno zakoupit na městském národním výboru, odbor školství a kultury, nebo v kanceláři Cestovní informační služby ve Svatoplukově ulici.

PROGRAMY KIN

Kino Svět

2.— 5.	POSLEDNÍ PŘEDSTAVENÍ Dramatický osud velkého komika. Rumunský film, mládeži přístupný.
6.— 8.	CONRACK Dramatický příběh učitele a dětí z Jižní Karoliny. Film je mládeži přístupný.
9.—12.	ROZMARNÁ MARIE Francouzská veselohra. Komedie o krásné Francouzce a zbytečné finanční operaci. Film je mládeži přístupný.
13.—15.	ZRCADLO PRO KRISTÝNKU Český film o sportovní slávě, která skončila a o životě, který ještě nezačal. Film je mládeži přístupný.
16.—19.	DEN DELFÍNA Dobrodružný příběh, v němž hlavní roli hraje inteligentní deifin. Film je mládeži přístupný.
20.—22.	HNÍZDO Polský historický film, mládeži přístupný.
23.—26.	CIRKUS V CIRKUSE Česká filmová veselohra. Film je mládeži přístupný.
27.—28.	NEBE NADE MNOU Sovětský film. Dramatický obraz ze života letců. Film je mládeži přístupný.
29. 4. 17.00 a 19.30	Představení pro členy Klubu přátel sovětského filmu ANNA KARENINOVÁ Výpravný sovětský film podle románu L. N. Tolstoj
30. 4.—3. 5.	TAM, KDE HNÍZDÍ ČAPI Český film podle románu Boh. Nohej'a „Velká voda“. Film je mládeži přístupný.

Představení pro mládež — každou neděli ve 14.30 hodin

4. dubna	LADY A TRAMP Veselé psí příhody ve filmu Waltra Disneye

1. dubna	MUŽ ZE ZÁPADU Americký filmový western
18. dubna	DEN DELFÍNA Americký dobrodružný film
25. dubna	CIRKUS V CIRKUSE Česká filmová veselohra
2. května	KVOČNÝ A KRÁL Český film

Kino Oko

2.—5.	DVAKRÁT CHARLIE Dva klasické filmy Ch. Chaplina. Film je mládeži přístupný.
6.—8.	ADOPCE Psychologické drama oceněné velkou cenou na festivalu v Berlíně. 1975. Film je mládeži přístupný.
9.—12.	DĚDEČEK MA PLÁN Šparťácký film. Komédie o lásce, která kvete v každém věku. Film je mládeži přístupný.
13.—15.	POMERANČOVÝ KLUK Film ČSSR, mládeži nepřístupný.
16.—19.	ŠEPOTY A VÝKŘIKY Filmové drama režiséra Ingmara Bergmana. Film je mládeži nepřístupný.
20.—22.	VČERA A DNES Bulharský film. Příběh muže, který ztratil dva roky života. Film je mládeži přístupný.
23.—26.	GIORDANO BRUNO Italské historické drama. Film je mládeži nepřístupný.
27.—29.	VZLĚTNI VYSOKO Polský film. O touze, která překonávala těžké překážky. Film je mládeži přístupný.
30. 4.— 3. 5.	KONCERT PRO OUTSIDERA Film NDR. Kriminální film o neobvyklé loupeži. Film je mládeži přístupný.

Představení pro děti — každou sobotu v 16.00 hodin

3. dubna	AMICO Italský film. Dobrodružství s lodí a se psem.
10. dubna	REK TULÁČEK — Polský barevný film
17. dubna	KAPITÁN KORDA — Český barevný film
24. dubna	HAŠKOVY POVÍDKY — čtyři zfilmované povídky
30. dubna	KOUZELNÝ KOŽÍSEK — Barevný maďarský film

Kino Drahotuše

2. 4. 19.00	MŮJ BRÁCHA MÁ PRIMA BRÁCHU
4. 4. 16.30 a 19.30	česká barevná veselohra o podnikavém sourozenci a trampotách první lásky. Film je mládeži přístupný.
7. 4. 19.00	CESTOU PROTI VĚTRU Jugoslávský film. Osud ženy, která utíkala před minulostí. Film je mládeži nepřístupný.

Jarní filmový festival v Drahotuších

9. 4. 16.30 a 19.00	HOLKY Z PORCELÁNU Český barevný film, komedie o jedné inventuře.
10. 4. 19.00	Film je mládeži přístupný.
11. 4. 16.30 a 19.00	PLAVČÍK SEVERNÍ FLOTILY Širokoúhlý barevný film SSSR, o prvním vyplutí na moře a střetnutí s nepřítelem.
12. 4. 19.00	Film je mládeži přístupný.
11. 4. 10.00 a 14.00	TŘI OŘÍSKY PRO POPELKU Představení pro mládež
13. 4. 16.30 a 19.00	LODNÍK NA DUNAJI Maďarský film. Dobrodružný příběh podle románu Julese Verna.
14. 4. 19.00	Film je mládeži přístupný.
15. 4. 16.30 a 19.00	DVOJÍ SVĚT V HOTELU PACIFIK Koprodukční film ČSSR a PLR.
16. 4. 19.00	Film je mládeži nepřístupný.

17. 4. 19.00	KŘIK ČERNÝCH VLKŮ
18. 4. 16.30 a 19.00	Barevný film NSR. Dobrodružný příběh z Aljašky podle románu Jacka Londona. Film je mládeži přístupný.
18. 4. 10.00 a 14.00	TYGRÍ STOPOU Představení pro mládež.
19. 4. 14.00, 16.30 a 19.00	ROMANCE ZA KORUNU Premiéra českého barevného filmu s hudbou a písničkami Karla Gotta, Nadi Urbánkové, Heleny Vondráčkové aj.
20. 4. 19.00	Film je mládeži přístupný.
21. 4. 16.30 a 19.00	FANTOMAS SE ZLOBÍ Širokoúhlý barevný film Francie a Itálie.
22. 4. 19.00	Dobrodružná filmová fantazie s Louisem de Funésem a Jeanem Maraisem. Film je mládeži přístupný.
23. 4. 19.00	ZATČEN NA HRANICÍCH
25. 4. 16.30 a 19.00	Italský barevný film. O dovolené, která začala drastickým nedopatřením. Film je mládeži nepřístupný.
28. 4. 19.00	ODHALENÍ Sovětský film. Dramatický návrat do soudní síně. Film je mládeži přístupný.
30. 4. 19.00 2. 5. 16.30 a 19.00	KAM SE PODĚLA SEDMÁ ROTA Francouzský barevný film o dobrých vojácích po francouzsku. Film je mládeži přístupný.

PROGRAMY JKP

Pátek 2. 4. sál JKP 19.30	SLAVNOSTNÍ AKADEMIE ŽÁKŮ ZDŠ věnovaná XV. sjezdu KSČ
Středa 7. 4. sál JKP 17.00	Finále soutěže JAK ZNÁŠ SVÉ MĚSTO V programu účinkuje skupina Ivo Pavlíka se zpěváky Věrou Špinarovou, Pavlem Bartoněm a Zdeňkem Mannem.
Čtvrtek 8. 4. sál JKP 19.30	RECITÁL EVY PILAROVÉ
Středa 14. 4. sál JKP 19.30	ŠTAFETA KULTURNÍCH ZAŘÍZENÍ okresu Přerov věnovaná XV. sjezdu KSČ V programu vystoupí špičkové soubory kulturních zařízení ROH: ZK Přerovské strojírny, ZK Meopta Přerov, SZK TOS Lipník n. Bečvou a JKP Hranice. Divadelní představení v předplatném
Čtvrtek 15. 4. sál JKP 19.30	J. Patrick: OPALA NAŠLA MANŽELA Uvádí členové Státního divadla Ostrava

---

Odpovědný redaktor: Eva Horáková, členové red. rady: prof. Ludvík Novotný,
Jan Sedlařík, Oldřich Lukeš, reg. číslo 49 — Cena 1 Kčs. — Změna pořadů
uvedených v kulturním kalendáři vyhrazena. — Kulturní kalendář města Hranic
vydává JKP Hranice. — Tisknou Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc,
závod 11, třída Lidových milicí 5.